

Índex

Editorial

De què parlem quan parlem de la gestió dels espais naturals protegits? 2
Consell de Redacció

Patrimoni natural

Com adaptar-se a l'escalfament global vivint al límit. La granota roja al Montseny 4
Albert Montori Faura
Fèlix Amat Orriols

El LifeTritoMontseny.
O com una espècie emblemàtica d'un territori pot ser l'excusa per una gestió sostenible dels recursos naturals del Montseny 7
Fèlix Amat Orriols
Albert Montori Faura
Daniel Fernández Guiberteau

Diari naturalista del Montseny 11
Andreu Ubach

Plantes i remeis 12
Santi Jàvega Burgos

Mots mig perduts XIX 13
Cèsar Gutiérrez i Perearnau

Històries montsenyenques
El Montseny, més enllà de la postal.
1r Congrés Escolar de Geografia del Montseny 15
Marta Corominas i Sallés

Lluites compartides
Entrevista a en Toni Altaió, portaveu de la campanya Contra el Quart Cinturó 19
Òscar Romero

Lluites montsenyenques
La bassa de Llinars, una zona humida a preservar 23
Erika Sanfidel

Contraportada
Salvem la Bassa de Llinars 28

Portada: Granota roja a la vall de Santa Fe
Autor fotografia: Jordi Novell

Editorial

De què parlem quan parlem de la gestió dels espais naturals protegits?

Ens trobem a l'inici d'un debat que ens ha de dur, en teoria, a la concreció d'un nou Pla de Protecció del Montseny. En la situació actual, aquest fet pren una importància particular, perquè, si hem de creure les dades que inexorablement es van amuntant sobre la nostra taula (i, diguem-ho també, sobre la dels gestors d'aquest espai), la seva protecció no deixa de ser més que un altre eufemisme aliè a la realitat, o més ben dit: que amaga la realitat.

Que la situació ambiental en l'àmbit global és més aviat crítica ja és una percepció general al nostre país. Pel que fa al Montseny, però, és la gent que hi viu, treballa i participa de la vida diària d'aquest massís la que comença a tenir una visió particularment negativa de la situació.

Hi veuen impactes tan decisius com:

- l'explotació dels recursos naturals —en el cas del Montseny especialment l'aigua, en forma d'embotelladores i altres indústries extractives, que comença a plantejar dificultats d'abastament d'aquest líquid essencial als que viuen a la muntanya—;
- els excessos provocats per la invasió turística descontrolada dins del Parc (acompanyada d'algunes actituds prepotents que, de vegades, dificulten el dia a dia dels i les vilatanes); l'ús agressiu de la natura que fomenten determinades activitats dins dels espais protegits (sense respectar el fet que s'està en un espai protegit), com els circuits il·legals de bicicletes de muntanya o les curses de quads, motos o cotxes esportius, per citar-ne només uns quants;
- els problemes, cada dia més evidents, que el canvi climàtic està provocant sobre el medi físic (amb una sequera que du la malaltia i la mort a importants superfícies arbrades), la qual cosa fa augmentar fortament el perill d'incendis;
- l'absència absoluta d'una política adreçada a la conservació i a l'ampliació del sector primari a la muntanya, principal garantia d'una recuperació econòmica basada en l'economia real (capaç de demostrar que és possible un altre tipus d'activitat agrària més respectuosa amb el medi) i que alhora proporcionaria una protecció més eficient;
- i, com a rematada final, la manca d'una política de gestió eficaç del Parc Natural (més de tres dècades fent de la promoció turística la seva principal eina de govern, clarament acompanyada d'un fort augment del sector terciari), que, de retruc, ha comportat un augment de la pressió immobiliària, en forma de noves construccions o reconstruccions de masies dedicades exclusivament als allotjaments rurals dins d'un

Raspinell comú (*Certhia brachydactyla*)

Fotografia: Ricard Ametller

sector ja prou saturat, tot pressionant sobre els espais suposadament protegits.

En aquest sentit, si hem de creure el que determina l'article 3 del nou Decret del Parc Natural¹ «Els objectius de protecció del Parc Natural del Montseny, (...) són la protecció, conservació i millora del patrimoni natural i cultural, i l'impuls del desenvolupament rural i l'ús públic d'acord amb el principi de l'ús sostenible dels recursos naturals, com a recurs ambiental estratègic...», hauria de quedar clar per a tothom que l'objectiu principal és la protecció d'aquest espai natural.

Però no sembla pas que sigui aquesta la política que s'ha practicat abans d'ara, ni tampoc la que ens espera en un futur immediat. Quan diem: «no sembla» volem dir que per a veure quins són els avenços o retrocessos que s'han fet en aquest camp resulta imprescindible efectuar una avaluació dels instruments de gestió del Parc.

Vet aquí que, en quaranta-sis anys de gestió del Parc Natural-Reserva de la Biosfera del Montseny, no s'ha dut mai a terme una avaluació de l'efectivitat real d'aquest espai protegit, ni dels instruments de gestió que s'hi apliquen. En honor a la veritat, s'ha de dir que l'eco-auditoria realitzada per la Diputació de Barcelona l'any 1995 i publicada amb motiu de les jornades “El Montseny i el futur”² va ser un intent (un dels pocs que s'han fet a Catalunya) de pal·liar aquesta mancança pel que fa a l'avaluació. Malgrat això, cal dir que «En cap moment,

però, no es va auditar la gestió del Parc (els instruments de planificació, els recursos i mitjans, etc.), de manera que no es va poder establir cap relació entre la gestió i els efectes observats (...)»³.

D'altra banda, els informes anuals presentats per l'Oficina del Parc, que coneixem amb el nom de *Memòries de gestió*, no deixen de ser més que una enumeració, més o menys exhaustiva, de dades generals, programes, personal i plans anuals específics, però mai han estat autèntiques auditories. En cap cas no han inclòs els objectius d'introduir la racionalitat i l'objectivitat en la presa de decisions; establir mecanismes d'adaptació permanent de la gestió; millorar la transparència informativa i la participació pública, o mostrar de manera fefaent l'eficiència en la utilització dels recursos que s'hi esmercen.

Ja no estem en aquesta pantalla, com dirien els moderns. Quan som prop d'arribar a mig segle de l'existència del Parc Natural, i tenint en compte els canvis de tota mena que ha experimentat aquest espai pretesament protegit, es fa evident que per a saber cap on hem d'anar cal ser capaços d'avaluar tota la trajectòria dels organismes i les persones que l'han gestionat. No hi ha altres maneres de fer-ho més adients.

A més de l'anterior, resulta evident que cal millorar també els organismes de direcció del Parc. No és de rebut que la Junta Rectora, un organisme compost per quaranta-sis persones, només consideri la presència de tres representants en nom de totes les entitats culturals, veïnals, esportives i ambientals, mentre hi dedica trenta-una places per als representants de les administracions (DIBA, DIGI, Generalitat i ajuntaments). Alguna cosa falla en aquestes matemàtiques, si el que es pretén és la implicació de la ciutadania en la governabilitat d'aquest espai natural.

Aquest és el llegat que ens deixa un decret que va ser aprovat com a contraposició a la fallida proposta de llei (ILP) de protecció del Montseny, que la pandèmia i la Mesa van impedir que fou discutida al Parlament. Així ens va ara, discutint un Pla de Protecció que no supera els límits de la reglamentació urbanística. Esperem que la participació pública en aquest debat aconseguixi canviar el rumb que s'ha pretès marcar a la discussió d'aquest nou Pla.

Consell de Redacció

Sant Celoni, juny de 2023

¹ Vegeu Art. 3 (Objectius de protecció del Parc Natural del Montseny), al Decret 127/2021, d'1 de juny, sobre el Parc Natural del Montseny i sobre els espais del PEIN el Montseny i Cingles de Bertí.

² Promoguda pel Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona, amb el títol de *El Montseny i el futur. Estat i evolució dels sistemes naturals del Parc Natural del Montseny (Ecoauditoria 1977-1995)*

³ Vegeu *Protegits, de fet o de dret. Primera avaluació del sistema d'espais naturals protegits a Catalunya*. Institució Catalana d'Història Natural (ICHN), Barcelona 2008